

Spis treści

Przedmowa do wydania siódmego	v
Jak korzystać z niniejszego podręcznika	xv
Symbole i skróty	xvii
1 Rozwój jako przedmiot badań naukowych	1
2 Aspekty rozwoju	7
3 Czynniki osobniczego rozwoju człowieka	27
Czynniki endogenne (determinanty i stymulatory)	36
Czynniki endogenne genetyczne	37
Genotyp a fenotyp. Geny a cechy	47
Genetyka cech ilościowych	50
<i>Genetyczne uwarunkowania masy i wielkości</i>	56
<i>Genetyczne uwarunkowanie kształtu ciała i składników tkankowych</i>	56
<i>Genetyczne uwarunkowania właściwości funkcjonalnych</i>	61
<i>Tempo rozwoju a wielkość i masa ciała</i>	63
<i>Kolejność przejawów rozwoju (zjawisko stadialności)</i>	65
<i>Zmiany podobieństwa fenotypowego z wiekiem u osób spokrewnionych</i>	67
<i>Podobieństwo a pokrewieństwo</i>	72
<i>Teoria limitowanego ukierunkowania rozwoju. Sterowanie rozwojem</i>	75
Dobór zestawu genów	83
<i>Dobór małżeński</i>	84
<i>Skutki kojarzenia wsobnego i krzyżowego. Homozja i heterozja</i>	86
<i>Tendencja równania do średniej</i>	91
Czynniki endogenne paragenetyczne i pozagenetyczne	97
Genotyp i mechanizmy regulacyjne matki	98
Inne właściwości biologiczne rodziców a rozwój dziecka	108
<i>Tryb życia i żywienie matki</i>	109

<i>Dojrzałość organizmu matki. Wiek rodziców.</i>	111
<i>Wpływ uprzednich ciąż matki. Kolejność urodzenia.</i>	116
Czynniki egzogenne (modyfikatory).	120
Rodzaje zmian przystosowawczych.	122
Reaktywność organizmu.	125
Wpływ żywienia na rozwój.	136
<i>Zaburzenia żywieniowe a stan odżywienia. Niedożywienie.</i>	139
<i>Wpływ żywienia w czasie ciąży, karmienia piersią i niemowlęctwa.</i>	148
<i>Wpływ żywienia na rozwój dzieci i młodzieży.</i>	149
<i>Okresy szczególnej wrażliwości.</i>	151
<i>Niedobory pokarmowe (żywienie nieprawidłowe).</i>	152
<i>Problem laktacji.</i>	154
Rola warunków bytowych.	156
Znaczenie klimatu i czynników meteorologicznych.	173
Emocjonalne wpływy środowiska społecznego.	189
Uboeczne wpływy cywilizacyjne.	192
Determinanty a modyfikatory.	199
Wpływ trybu życia na przebieg rozwoju.	214
<i>Wpływ aktywności ruchowej.</i>	214
<i>Znaczenie odpoczynku i snu.</i>	226
4 Rozwój struktury i funkcji w ontogenezie. Mechanizmy rozwoju	230
Aparat ruchu (stabilizująco-lokomocyjny).	234
Rozwój układu kostno-stawowego.	234
Rozwój układu mięśniowego, nerwów ruchowych i siły.	250
Postawa ciała. Asymetria budowy.	264
Rozwój motoryczności człowieka.	271
Aparat wegetatywny.	281
Rozwój układu oddechowego.	281
<i>Drogi oddechowe.</i>	283
<i>Płuca.</i>	283
<i>Klatka piersiowa. Przepona.</i>	287
<i>Funkcje oddechowe.</i>	288
Rozwój układu krążenia i krwi.	293
<i>Serce.</i>	293
<i>Naczynia.</i>	297
<i>Krew.</i>	299
Rozwój układu pokarmowego.	304
<i>Uzębienie.</i>	304
<i>Przewód pokarmowy.</i>	306
<i>Jama ustna.</i>	307
<i>Żołądek.</i>	308
<i>Trzustka i wątroba.</i>	310
<i>Jelita.</i>	312
Przemiana materii i energii.	314
Gospodarka wodno-mineralna. Homeostaza	322
Zmiany składu ciała z wiekiem.	330
Rozwój układów wydalania	340

Aparat rozrodczy.	346
Aparat koordynacyjno-regulacyjny.	351
Rozwój narządów zmysłów (receptory i analizatory).	352
Rozwój układu nerwowego.	368
<i>Rozwój psychiczny (zachowania i myślenia).</i>	379
Układ wydzielania wewnętrznego i czynniki promujące wzrastanie.	385
<i>Rozwój układu endokrynowego.</i>	393
<i>Rola hormonów w organizmie.</i>	401
<i>Czynniki wzrostu. Hormonalne kierowanie rozwojem.</i>	408
Rozwój odporności organizmu.	417
<i>Bariery mechaniczne i chemiczne.</i>	417
<i>Bariery immunologiczne.</i>	420
5 Etapowość rozwoju	427
Etap rozwoju śródmacicznego.	439
Etap postnatalnego rozwoju progresywnego.	458
Faza bierności (wczesne niemowlęstwo).	458
Faza ekspansji.	462
<i>Niemowlęstwo (późny okres niemowlęcy i poniemowlęcy).</i>	462
<i>Okres dzieciństwa.</i>	466
<i>Okres młodociany (przedpokwitaniowy).</i>	468
<i>Okres młodzieńczy (adolescencja). Pokwitanie i dorastanie.</i>	469
Etap równowagi. Człowiek dorosły.	488
Względna stabilizacja.	490
Rozwój progresywny a regres.	493
Etap zmian involucyjnych (starości).	497
6 Dymorfizm płciowy.	510
7 Cykle i biorytmy w rozwoju ontogenetycznym człowieka	517
Biorytmy okołodobowe.	519
Biorytmy okołomiesięczne.	522
Biorytmy sezonowe.	522
Mechanizmy sterujące biorytmami.	533
8 Międzypokoleniowe przemiany przebiegu ontogenezy.	535
Epilog	544
Piśmiennictwo uzupełniające.	545
Słownik wybranych terminów.	547
Skorowidz rzeczowy.	562